

vanliga frågor & svar

Vilka typer av underlag kan jag måla på?

Du kan måla på alla typer av underlag när du använder vår grundfärg (<https://www.avjord.se/produkter/vad-ska-malas/grundfarg>) först. Då kan du måla täckande på möbler, väggar, golv, tak på material som trä, papp, tapet, tyg, redan målat (alla färgtyper), byggskivor, härdad betong, härdad puts, lerputs, plåt, sten, glas m.m.

”Ju mer den tränger in desto bättre sitter den. Alltså ger underlag som t.ex. trä, puts och papp mycket bra resultat medan färg på metall och sten är skrapkänsligare.” s. 255 i JORDENS FÄRG (<https://www.avjord.se/produkter/tillbehor/boken-jordens-farg-1>)

Vill du måla en transparent laserande äggoljetempera fungerar det bra på rent trä eller en yta som redan är målad med äggoljetempera. Läs mer om lasyr.

Varför ska jag måla med grundfärg?

När du ska täckmåla ska du alltid måla med grundfärg först. Vi har efter lång erfarenhet av äggoljetempera sett att det säkraste och bästa resultatet för täckmålning blir när grundfärgen som vi utvecklat, används.

”Pigmentsammansättningen i grundfärgen är vald för att ge bästa resultat på den färdigmålade ytan när det gäller snabb oxidation, jämn absorptionsförmåga till nästa lager färg och bra förmåga att behålla bindemedlet.” s. 294 i JORDENS FÄRG

Utan grundfärg riskerar du:

- att få måla fler lager av färdigstrykningsfärgen, eftersom bindemedlet riskeras absorberas in i underlaget och lämna pigmenten på ytan. Detta ger kritning (du får torr färg på fingrarna när du drar försiktigt på färgytan). Detta leder till en dyrare färgyta då grundfärgen har ett betydligt lägre pris per liter än färdigstrykningsfärgen.

- att färgen oxiderar långsamt eller i värsta fall avstannar i oxidationen, beroende på vilket underlag du målar på.

- att den färdiga färgytan blir flammig p.g.a. olika nyanser på underlaget som inte färdigstrykningsfärgen lyckas täcka eller p.g.a ett ojämnt sugande underlag.

Andra företag som säljer äggoljetempera rekommenderar att stryka tapetklister på sugande underlag – fungerar det istället för grundfärg?

Nej. Vi har testat att måla med olika kulörer av äggoljetempera på tapetklister (cellulosaklister) på lumpapp. Vissa kulörer (som inte innehåller pigment med leror i, vilket de flesta jordpigment gör) kan fungera, men andra löser upp klistret och det blir en geggig ojämn färgyta. Dessutom utnyttjar du inte äggoljetemperans fulla

potential när du målar på klister. Du tappar temperans fantastiska fästförmåga i underlaget och motståndskraft mot fuktbelastning. Temperan fäster ju då istället på klistret och vad händer då när färgytan utsätts för hög fuktbelastning?

Använd istället grundfärgen (<https://www.avjord.se/produkter/vad-ska-malas/grundfarg>) så att hela färglagret är ren äggoljetempera. Är ytan mycket sugande, som t.ex. lumpapp, puts eller lerputs kan det behövas två lager av grundfärgen. Det första lagret grundfärg kan då spädas med mer emulsion, börja med ca 100 g vatten och 100 g äggolja (50 g ägg och 50 g linolja) och se hur det känns. Känns det fortfarande trögt när det målar, ska du späda med lite mer emulsion.

Vad kostar färgen per liter?

Färgen gjord av Färg i påse, lagervara (från t.ex. klassiska kollektionen) kostar ca 50-80 kr/kvm inklusive ett lager med grundfärgen och två färdigstrykningslager inklusive ägg och linolja. Beställningsnyanserna kostar ca 55-95 kr/kvm. Variationen beror främst på förpackningsstorlekar och räckvidden hos olika kulörer.

Kan äggoljetempera målas över vatten- och eller oljebaserad färg?

Ja, om du målar med grundfärgen först. Tvätta noggrant och dra gärna över med ett fint slippapper innan du målar med grundfärgen. Tänk på att äggoljetemperan bara är...

"(..)så bra som den målarfärg som redan sitter under. Därför är det bra att skrapa bort gammal färg som flagar eller kan komma att flaga." s. 255 i JORDENS FÄRG

Kommer man att se underlagets struktur?

Ja! "Att äggoljetemperan följer underlagets struktur, som därmed framträder, har både nackdelar och stora fördelar, beroende på hur du handskas med denna egenskap. De olika färglagren ger även en spännande och livfull effekt, eftersom de enskilda färglagren inte är helt täckande och varje lager återkastar ljus." s. 255 i JORDENS FÄRG

Om man målar på tapet, ska man spackla då och hur blir resultatet?

Om tapeten inte är trasig, behöver du inte spackla. Spacklet har en annan struktur som kommer att synas igenom alla lager av färg med äggoljetempera, eftersom...

"(..) äggoljetemperan följer underlagets struktur, som därmed framträder (..)" s. 255 i JORDENS FÄRG.

Kan jag måla utomhus?

Vi rekommenderar inte längre att måla utomhus med en äggoljetempera som blandats efter våra recept, eftersom det alltmer blir mögel- och algpåväxt på färgen utomhus. En äggoljetempera gjord efter våra recept innehåller inga fungicider - gift mot mögel och alger. Mögelpåväxt är inget som skadar fasaden, men det ser inte så trevligt ut och det blir mycket jobb med att tvätta bort återkommande påväxt.

Vill man däremot chansa att måla ett mindre objekt, som t.ex. en utemöbel som bara står ute på sommaren, eller en dörr under takutsprång, så blir det ju i alla fall inte lika mycket jobb att tvätta rent den mindre ytan, som en hel fasad. Måla i så fall grundfärg och två lager färdigfärg med dubbelt så mycket ägg och linolja som det står

i receptet. Polera efter ca 2-3 veckor för bättre motståndskraft mot smuts och mögelpåväxt. Välj i så fall någon kulör som är bättre utomhus, som t.ex. 4 januari, 24 maj, 6 juni, 10 juni, 20 augusti, 3 september, 21 oktober, 5 december, 10 december eller 31 december. Mörkare kulörer drabbas inte av lika mycket påväxt som ljusare.

Vi tror att det tilltagande problemet med mögelpåväxt beror på ett fuktigare klimat tillsammans med alla fungicider som används i konventionella utomhusfärger som gjort att mögelsporer blir resistent. Precis som bakterier blir resistent mot antibiotika. Problemet med mögel- och algpåväxt är större i södra Sverige. I norraste Norrland verkar det inte vara något problem med påväxt av mögelsporer och alger. Var gränsen går för var det är mycket liten risk för påväxt ändras successivt, så det är inget vi har resurser för att testa hela tiden.

Äggoljetempera sitter dock bra utomhus och behöver sällan skrapas bort. Så småningom bryts bindemedlet ned av väder och vind och färgytan börjar krita. Äggoljetemperan fäster bra på underlaget, har bra penetrationsförmåga, är diffusionsöppen, elastisk och spricker eller flagar ej och är ljus- och kulörbeständig. Kulörer som innehåller ultramarinblått eller -violett tål inte lågt pH, som t.ex. sur nederbörd; det blåa/violetta försvinner då gradvis från kulören.

Hur gör jag med alla kvistar?

Kvistar kan påverka äggoljetemperans oxidation så att det blir mörkare fläckar där kvistarna är. För att motverka det kan man välja på två sätt:

1. Måla grundfärg två gånger antingen på hela ytan eller först på kvistarna och sen hela ytan. Låt det oxidera ordentligt emellan (minst 3-4 dagar, men gärna mer). Sen två (eller tre) lager med färdigstrykningsfärgen. En lite enklare metod alternativ nr 2 nedan och om man skulle se att det slår igenom grundfärgen ändå så kan man ju alltid prova att lägga på schellack enligt proceduren nedan.

2. Schellacka (inte modern kvistlack utan schellackflingor som du löser upp med T-röd). Om man ska schellackera, är det enligt min erfarenhet bättre att göra det på den ordentligt oxiderade grundfärgen och inte före. Då syns även områden runtomkring kvisten som också slår igenom ibland. Stryk med lätt hand minst två gånger på genomslagen och sen när det torkat (torkar snabbt) grundfärg med kiselgur i som sen slipas efter oxidation. Detta för att motverka blankare fläckar där schellacken sitter. Låt oxidera ordentligt (2-4 dagar). Om genomslag igen, upprepa proceduren. Sen två (el. tre) lager med färdigstrykningsfärgen.

OBS! Inget av sätten motverkar kvistarna till 100 %.

Schellacken ska vara färsk; max 1 år gammal, för att fungera bäst. Den skall blandas med T-röd med bra kvalitet, minst 1 dygn innan användning, så att all schellack löst upp sig. Blandningen bör ha en koncentration på minst 20% för att fungera. Innan målning på trä med kvistar bör nytt trä ha torkat och aklimatiserats till den rumstemperatur det är/ska vara i rummet.

Kan jag måla på golv?

Ja! Det går alldeles utmärkt att måla på golv. Om du vill att ytan ska vara jämnblank polerar du den färdigmålade ytan med en skurborste på skaft eller bonmaskin. Annars poleras färgytan där du går ofta. Med tiden blir hela golvet blankare efter golvtvättar och att du går på det.

Kan jag måla badrummet?

Ja! Men undvik färgnyanser som innehåller mycket ultramarinblått eller ultramarinviolett eftersom dessa kulörer försvinner när de utsätts för sura vätskor som t.ex. surt vatten och vissa tvålar.

Kan jag måla köket?

Ja! Men undvik färgnyanser som innehåller mycket ultramarinblått eller ultramarinviolett nära arbetsbänkar, spis och diskhon, eftersom dessa kulörer försvinner när de utsätts för sura vätskor som t.ex. surt vatten och vissa tvålar.

Vad tycker du jag ska ha för färg (kulör) på väggarna i mitt vardagsrum?

För att ge ett bra svar på en sådan fråga behöver du svara på några frågor först. Vilken funktion ska rummet ha? Vad du vill uppnå för känsla i rummet? Vilka väderstreck vetter fönstren i rummen åt? Har du många gäster ofta? Kulörer på möbler, golv, tak, lister? Här (<https://www.avjord.se/inspiration/kulorval/>) kan du få lite mer handfasta tips på hur du kan hitta inspiration för ditt kulörval. Du är också välkommen att anlita Milis (<https://www.avjord.se/tips-rad/fargsattning/>) för att göra en vacker och hållbar färgsättning till ett rum eller hela ditt hem.

Jag skulle vilja ha en vit färg. Varför har ni inte en helt vit kulör?

Det pigment som är närmast en helt vit kulör, titandioxidvitt ger inte en bra målarfärg om det inte blandas med lite jordpigment. Vi har tagit fram en vit färg för bl.a. takmålning som är bruten åt det lite varmare hållet som heter 27 juli-05.

Kan jag bara välja kulörer från kollektionen?

Nej, det finns över 300 andra nyanser också, de flesta från recept i boken Jordens färg. Färg i påse – kollektionen är ca 90 utvalda kulörer som är vackra tillsammans. Kollektionen finns i lager. Övriga kulörer kan du beställa med ca 3-7 dagars leveranstid.

Varför säljer ni färg i påse och inte på burk? Det verkar jobbigt att blanda själv!

Färg i påse är ett nytt sätt att köpa färg på. Det är en torr färgmix som du blandar en färsk och lättmålade äggoljetempera med. Färgen innehåller endast ägg, linolja, pigment och vatten. Inget mer. Med färg i påse väljer du bort hälsoskadliga tillsatser och miljöbelastande vattentransporter. Det är enkelt att blanda färgen själv. Följ bara de tydliga instruktionerna som följer med färg i påse.

Måste jag skaffa en våg?

Nej, men det blir enklare om du ska måla mycket. Utan våg kan du få hjälp med måtten av informationsbladet "Tempera utan våg" eller hämta den från www.avjord.se.

"Om du inte har en våg själv (..) och ska blanda äggoljan hemma kan dessa siffror

vara till hjälp:

1/2 dl ägg väger 63 gram
1 dl ägg väger 125 gram
2,6 dl ägg väger ca 295 gram
3 dl linolja väger ca 295 gram”
s. 261 i JORDENS FÄRG

Måste jag skaffa en mixerstav?

Nej, men det blir bäst resultat när färgen fördelas fint. Det blir lätt färgskiftningar/ojämnheter om du inte använder mixerstav. Det går med handvisp eller elvisp också, men se till att röra runt i färgen efteråt för att få bort luftbubblorna.

Måste pigmentvattnet stå ett dygn?

Nej, det går bra att måla med färgen ändå, men färgen blir fylligare och lättare att måla med när pigmentblandningen stått i vatten ett tag och sugit in vattnet.

”Låt blandningen stå i en burk med lock i minst ett dygn. Om du låter pigmentet stå i vatten på detta sätt blir färgen fylligare, inte så rinnig och mycket lättare att måla med.” s. 261 i JORDENS FÄRG

”Pigmentvattnet står sig mycket länge. Det kan vara bra att blanda mycket pigmentvattnet i förväg om du målar mycket eller ofta. Se till att behållaren är tät så att inget vatten dunstar bort. Om du är osäker på burkens täthet, kan det vara bra att väga burken utan pigmentvattnet. Skriv receptnamn, vilken äggoljemängd som ska tillsättas och burkens, pigmentens och vattnets vikt på en etikett som du sätter på burken. Då kan du komplettera avdunstat vatten eller räkna ut hur mycket pigment och vatten du har kvar i burken efter att ha tagit en del till en mindre blandning.” s. 261 i JORDENS FÄRG

Vilken bredd på penseln tycker du att jag skall välja eller behövs det två olika bredder?

Om du ska måla på foder, väggpanel, väggar m.m. är moddlare 100 mm bra. Med den kan du måla på smala lister, komma åt i hörn och måla yvigare på väggar. Ska du bara måla väggar är det bättre med den bredare moddlaren.

Kan jag måla med roller?

Ja, men det är svårare om du inte är van att måla med äggoljetempera.

”Med roller kan du måla stora ytor snabbare än med pensel, men det går också åt mer färg eftersom det dels blir mer svinn i hanteringen, dels för att du inte stryker ut färgen lika tunt när du lägger på den med roller. Att använda roller är dessutom en svårare teknik än att måla med pensel. Övergångar i hörn och avslutningar mot kanter är svåra att få till snyggt. För att det ska vara värt att jobba med roller behöver du ha, eller skaffa dig vana och ha stora ytor att måla.” s. 267 i JORDENS FÄRG

Skall jag stryka grundfärgen tunt eller lite flödigt?

”Stryk på färgen rikligt. Penseln ska lätt strykas över ytan och inte stoppas av att det

blir för lite färg. Men det ska heller inte bli för tjockt lager för då är det svårare för färgen att oxidera. Låt bara toppen av penseln stryka mot underlaget, i en 90-gradig vinkel mot ytan." Läs mer på s. 268 i JORDENS FÄRG!

Kan man måla täckande med äggoljetempera?

Ja. Vissa nyanser av färg i påse är mindre täckande än andra, t.ex. de gröna nyanserna på våren. Generellt är de ljusa nyanserna mer täckande än de mörka. Oftast räcker det med två lager av färdigstrykningen, d.v.s. den nyans du valt, men med vissa nyanser kan det behövas tre lager av färdigstrykningen om du vill ha helt täckande. Ibland kan det vara värt att välja en annan nyans om du absolut vill ha helt täckande.

Kan jag måla laserande med äggoljetempera?

Ja. Du kan måla direkt på trä utan grundfärg med de färger som klarar det (läs om vilka i JORDENS FÄRG) eller måla med grundfärg först och slipa på grundfärgen så att träådringen kommer fram och sedan ett laserande lager med den färg i påse du valt. För att blanda en lasyr, använder du endast 5-20 % av pigmentblandningen i färg i påse till samma mängd äggolja och vatten beroende på hur transparent du vill ha färgen. En lasyr oxiderar ofta långsammare, så var noggran med att ha rätt oxidationsförhållanden (se JORDENS FÄRG). Du kan också göra en mattare lasyr genom att späda den färdiga färgen med mer vatten till t.ex. tak som inte slits på.

Kan jag betsa med äggoljetempera?

Ja, du kan få det att se ut som bets. Måla med de färger som går bra utan grundfärg (läs om vilka i JORDENS FÄRG) direkt på trä en gång. Gör en färdig färg enligt anvisningarna i JORDENS FÄRG eller på färg i påse och hjälpredan och späd sedan med så mycket vatten som behövs för önskat resultat. En vattenutspädd tempera är inte lika slitstark och kan krita om det blivit för mycket vatten i förhållande till bindemedlet äggolja.

Är det svårt att måla med äggoljetempera?

Nej.

"Måla naturligt, låt kroppen föra målningsredskapet i naturliga harmoniska rörelser. Låt penseldrag eller märken från något annat målningsredskap vara. Det naturliga ger variationer som ger ett härligt liv i ytan. Underlaget bidrar också till känslan. Det kan vara en svårighet att hitta rätt rytm och rätt lätthet på handen när du stryker på färgen, men du märker när det blir rätt och övning ger färdighet. Lyssna gärna till musik när du målar, det stödjer de rytmiska rörelserna som du bör utföra."

"Bindningen mellan ägget och oljan kan fort förstöras genom för mycket penselstrykning eller bearbetning och oljan kommer fram som glansiga fläckar. Var lätt på handen! Om du ser att du ändå får oljiga fläckar medan du målar, så kan du försöka att gå tillbaka med lite vatten i penseln för att jämna till ytan."

s. 266 i JORDENS FÄRG

Jag har hört att det tar så lång tid för äggoljetempera att torka. Det verkar jobbigt! Färgen är yttorr och klubbfri när vattnet har dunstat, vilket tar ca 5-20 minuter. Sedan

sker en härdning, en oxidation av färgen i flera faser.

”När äggoljetemperan torkar är det egentligen fråga om en oxidation av ägget och oljan. Det som händer är att ägg- och oljemolekylerna binds ihop till ett mycket starkt och segt nätverk av långa molekyllängder. (...) Pigmenten påverkar också oxidationsprocessen, vissa påskyndar och andra försenar.” s. 48 i JORDENS FÄRG

”Oxidationsprocessen består av olika faser. Den första oxidationen är färdig när färgytan inte kritar, i normala oxidationsförhållanden efter ca ett dygn till en vecka, beroende på vilka pigment som ingår i äggoljetemperan. Ytan är då fortfarande mycket känslig för skrapmärken och slitage. Den andra oxidationsfasen pågår i en till några månader och gör ytan slitstark och hård. Den sista fasen, slutoxidationen, sker under ett till två år, då ytan blir ännu hårdare och slitstarkare.” s. 48 i JORDENS FÄRG [Långsamhet kan vara positivt!]

”När du målar med äggoljetempera får du en lite längre oxidationstid än med andra färger. Det kan vara en positiv egenskap för när du inte stressar kan du tänka igenom dina val noggrannare och ägna mer kraft åt att göra ett bra jobb.” s. 48 i JORDENS FÄRG

Dessutom ger äggoljetemperans långsamhet i oxidationen en mycket hållbar yta som inte spricker eller flagar. Färgytan nöts ned av slitage.

Måste jag vänta så länge tills jag kan måla nästa färglager?

”Om du har bra oxidationsklimat gör det inget om du stryker på det andra lagret innan det första lagret med grundfärgen har oxiderat färdigt. Då kan du måla när ytan inte längre färgar av sig så mycket, när du lätt tar på den med fingret.” s. 273 i JORDENS FÄRG

Varför torkar inte färgen?

Om det bara gått några dagar sedan du målade oxiderar (torkar) färgen troligen snart om du har bra oxidationsförhållanden. Om du har målat på ett massivt eller icke-poröst underlag som t.ex. ek, plast eller metall så oxiderar färgen mycket långsammare och det måste råda bra oxidationsförhållanden för att färgen ska oxidera.

”En förutsättning för oxidation är god ventilation, d.v.s. syre in och oxidationsgaser ut. Oxidationen påskyndas av ljus samt ett torrt och rumstempererat klimat. Om du ska måla inomhus och det är mycket fuktigt i luften är det bra att använda avfuktare.” s. 273 i JORDENS FÄRG

Ytan har blivit fläckig! Vad ska jag göra?

”(..) (det kan) bero på att underlaget har sugit in färgen ojämnt. Lägg på grundfärg en gång till, det har en jämnande verkan. Den ojämna ytan kan också bero på att du har jobbat fram oljefläckar. Låt det oxidera ordentligt innan du slipar ytan och målar ytterligare ett lager.”

”Om du tycker att penseldragen ser fula ut kan det bero på att du har målat med en dålig pensel eller att du målat med fel teknik. De fula penseldragen kan försvinna när

du målar flera lager." s. 272 i JORDENS FÄRG

Bleks era färger av solen?

Nej! Men Ultramarinblått och Ultramarinviolett försvinner/bleks i surt nedfall.

Hur kan jag göra ytan tåligare? Kan man skydda den färdigmålade ytan med lack eller vax för att att få den tåligare?

Nej, det rekommenderar vi att du inte gör! Vax kan du inte måla över utan att tvätta med starka rengöringsmedel och lack är helt meningslöst eftersom det tar bort äggoljetemperans vackra egenskaper att återge ljus och det vackra åldrandet som du får med en äggoljetemperamålad yta.

Vi rekommenderar istället att polera den färdigmålade ytan enligt anvisningarna i 'Hjälpredan'. Om du vill ha en extra slittålig yta kan du måla tre lager med färdigstrykningsfärgen och till de två sista färdigstrykningarna använder du bara hälften av pigmentmängden. Om du målar på trä slipar du också efter att grundfärgen oxiderat med ett fint slippapper. Polera sedan ytan när den är färdigoxiderad (efter ca 2-3 veckor). Prova på ett undanskymt ställe först för att se om färgen är mogen för polering. Om färgen korvar sig är det inte färdigoxiderat.

Kan man tvätta en äggoljetemperamålad yta?

Ja!

"En opolerad målad färgyta på t.ex. en lumppappsvägg kan fläckas på samma sätt som en tapet. Det är dock lättare att tvätta bort fläckar på en sådan yta än på en papperstapet. Små streck och fläckar kan du i vissa fall få bort med suddgummi eller genom att slipa lätt med ett fint slippapper. Annars tvättar du rent fläckar med en blöt trasa med lite diskmedel. En polerad yta stöter däremot bort fläckar och är mycket lätt att torka av." s. 274 i JORDENS FÄRG